

Anna Parr-Modrzejewska

Nowa Podstawa Programowa

II etap edukacyjny

Przewodnik dla nauczyciela

explore **joy**
the
of teaching

 MACMILLAN
EDUCATION

NOWA PODSTAWA PROGRAMOWA – II ETAP EDUKACYJNY

PRZEWODNIK DLA NAUCZYCIELA

Drodzy nauczyciele!

Od nowego roku szkolnego **2012/2013** w IV klasie szkoły podstawowej **wejdzie w życie Nowa Podstawa Programowa (NPP)**. Nowy rok szkolny przyniesie zatem zmiany w profilu ucznia rozpoczynającego II etap edukacji podstawowej. **Kim będą nasi nowi czwartoklasiści? Jaką wiedzę wyniosą z wcześniejszego etapu edukacji? Dokąd zmierzają? Jak my możemy pomóc im w dotarciu do celu?** Na te i inne pytania spróbujemy odpowiedzieć na kolejnych stronach niniejszej publikacji.

Została ona przygotowana jako przewodnik po zmianach w programie nauczania języka angielskiego wynikających z Nowej Podstawy Programowej, głównie z myślą o nauczycielach, którzy w roku szkolnym 2012/2013 będą wprowadzać w życie założenia NPP w klasie czwartej. Mamy jednak nadzieję, że zainspiruje ona również nauczycieli pracujących z uczniami w klasie V i VI.

Na kolejnych stronach omówimy bardziej szczegółowo:

- sytuację uczniów przechodzących z pierwszego do drugiego etapu edukacyjnego szkoły podstawowej 1
- ogólny charakter i główne założenia NPP 2
- określone przez NPP cele dydaktyczne dotyczące edukacji językowej na II etapie edukacji wyrażone w postaci wymaganych umiejętności w zakresie: wiedzy, recepcji, produkcji, interakcji, mediacji 4
- kształtowanie postaw i doskonalenie umiejętności ponadprzedmiotowych 10

Przedstawimy także wiele praktycznych **pomysłów na realizację** założeń NPP w klasie.

NOWE SZATY... UCZNIA: NOWY ETAP TO NOWE WYZWANIA

Nowy rok szkolny rozpocznie się, jak zwykle, wraz z pierwszym dzwonkiem. Jak co roku powitamy nową klasę IV, aby razem z nią rozpocząć **wielką przygodę** z nauką języka angielskiego. Dla wszystkich będzie to początek wspólnej wędrówki przez świat wiedzy, pełen **nowych wyzwań** i niespodzianek. Bez względu jednak na to, czy będzie to dla nas pierwszy, czy kolejny rok pracy w szkole, nasze doświadczenie zmiany nie będzie mogło równać się z szokiem, jaki przeżyją dzieci.

Pierwsze trzy lata edukacji szkolnej dostosowanej do etapu rozwojowego dzieci przebiegają w ciepłej atmosferze **nauki przez zabawę**, podczas której dziecko uczy się właściwych postaw i przyswaja podstawowe wiadomości z różnych dziedzin życia. Kończąc pierwszy etap edukacyjny, uczeń dysponuje **spójnym obrazem świata**, ukształtowanym w wyniku badania różnych jego aspektów jednocześnie. Edukacja wczesnoszkolna jest bowiem realizowana w formie **kształcenia zintegrowanego**, w trakcie którego nauczyciel, łącząc elementy różnych zakresów przedmiotowych, jak z kolorowych klocków buduje z dziećmi podstawową wiedzę o świecie.

Opuszczając to przyjazne środowisko, uczniowie dzielnie wkraczają na nieznane dotąd obszary. **Jeden nauczyciel**, który towarzyszył dzieciom w wielkiej przygodzie z nauką, który wiedział wszystko, któremu ufały i z którym spędzały często więcej czasu niż z rodzicami, zostaje zastąpiony przez różnych **nauczycieli specjalistów** traktujących swoją dziedzinę jako odrębny obszar wiedzy. Zmiana ta jest więc nie tylko **ilościowa** – jeden wychowawca zostaje zastąpiony kilkunastoma nauczycielami, ale również **jakościowa** – pod względem nowego spojrzenia na naukę jako **szeregu różnych dyscyplin**. Zmienia się też **forma pracy**. Zamiast nauki dostosowanej do indywidualnego tempa i etapu rozwojowego dzieci, uwzględniającej potrzebę ruchu i edukacji przez zabawę, rozpoczyna się rygorystyczna, wyczerpująca praca zmuszająca uczniów do skupienia uwagi, podzielona na **jednostki lekcyjne**. Zmiany, następujące zbyt szybko i bez ostrzeżenia, mogą być dla dzieci traumatycznym przeżyciem, prowadzącym do **wycofania, utraty naturalnej ciekawości poznawczej i motywacji** do nauki. Ważne jest więc, abyśmy rozumieli, że przejście z etapu edukacji wczesnoszkolnej do nauki przedmiotowej powinno odbywać się łagodnie, raczej na drodze **ewolucji niż rewolucji**. Stopniowa zmiana formy pracy i wprowadzanie materiału dostosowanego do **możliwości kognitywnych** dzieci, które dopiero niedawno wkroczyły w świat bardziej formalnej edukacji, pomoże im przejść spokojnie z pierwszego do drugiego etapu kształcenia bez utraty radości z badania świata, kreatywności i wyobraźni.

KTO TY JESTEŚ? ...UCZEŃ MAŁY!

Wchodząc do klasy czwartej na początku września 2012 roku, napotkamy grupę dzieci różniących się od poprzednich roczników doświadczeniem w zakresie nauki języka angielskiego. Będą one miały za sobą trzy lata **obowiązkowej edukacji** w zakresie tego języka oraz pewien zasób wiedzy i umiejętności językowych. Czego nasz nowy uczeń nauczył się w pierwszym okresie edukacji szkolnej? Kończąc trzecią klasę, **uczeń wie, że ludzie posługują się różnymi językami** i aby się z nimi porozumieć, należy je poznać. To motywuje dziecko do dalszej nauki języka. Ważną z naszego punktu widzenia umiejętnością zdobytą przez dzieci w trakcie nauki w okresie wczesnoszkolnym jest także **współpraca w grupie**. Dzięki temu możemy wprowadzać w toku lekcji elementy edukacyjne oparte na **projektach i zadaniach grupowych**. Nasz nowy uczeń rozumie znacznie więcej, niż potrafi powiedzieć. Możemy na przykład oczekiwać od niego, że **zrozumie proste polecenia** oraz będzie w stanie wychwycić **sens prostych opowiadań** czytanych przez nauczyciela lub historyjek odtwarzanych w postaci audio czy wideo. Możemy się również spodziewać, że uczeń będzie potrafił przeczytać ze zrozumieniem **pojedyncze wyrazy i proste zdania**. Pod względem produkcji językowej na tym etapie edukacyjnym dziecko powinno **recytować wierszyki, śpiewać piosenki**, brać udział w miniprzedstawieniach i nazywać przedmioty występujące w najbliższym otoczeniu. W zakresie pisania uczeń powinien umieć **przepisać wyrazy i zdania**. Nie jest to zatem imponujący repertuar umiejętności, ale też nie możemy go zignorować. Nieuzasadnione jest zatem rozpoczynanie nauki od początku. Jedną z podstawowych zasad Nowej Podstawy Programowej jest bowiem **kontynuacja** edukacji opartej na doświadczeniach zdobytych na poprzednim etapie kształcenia.

NOWY WSPANIAŁY... ANGIELSKI: EDUKACJA NA MIARĘ NOWOCZESNEJ RZECZYWISTOŚCI

Zgodnie z Nową Podstawą Programową cele edukacji szkolnej zostały dostosowane do **nowoczesnego**, zmieniającego się dynamicznie świata. Głównym zadaniem procesu dydaktycznego jest przygotowanie ucznia do **samodzielnego funkcjonowania** w społeczeństwie oraz wykształcenie u młodego człowieka **postaw i umiejętności** umożliwiających mu dalszy rozwój osobisty. Opanowanie materiału z zakresu poszczególnych przedmiotów jest oczywiście nadal istotnym elementem kształcenia, ale ustępuje nieco miejsca umiejętnościom zastosowania zdobytej wiedzy **w praktyce**.

Nie oznacza to, że należy całkowicie zmienić dotychczas stosowane materiały czy metody pracy, ale **dostosować** sposób ich wykorzystania do wymogów Nowej Podstawy Programowej. Nowe podejście do nauczania na drugim etapie edukacji w szkole podstawowej wynika z jednej strony z dotychczasowego doświadczenia edukacyjnego dzieci, a z drugiej strony uwzględnia **oczekiwane efekty** nauczania na poziomie szkoły podstawowej. Nasi nowi uczniowie będą we wrześniu pierwszym rocznikiem, który będzie miał za sobą trzy lata nauki zgodnej z założeniami NPP (wprowadzonej w 2009 roku do klas pierwszych). Ten etap edukacji zakończy się w 2015 roku egzaminem końcowym dostosowanym właśnie do Nowej Podstawy Programowej. **Sprawdzian szóstoklasisty** będzie oparty na wymaganiach minimalnych zgodnych z założeniem, że uczeń, kończąc szkołę podstawową, posługuje się językiem angielskim na poziomie podstawowym określonym symbolem A1 w *Europejskim Systemie Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (ESOKJ)*. Oczywiście NPP dopuszcza możliwość uczenia na poziomach wyższych w przypadku większego zaawansowania uczniów, jednak test kończący edukację w klasie VI będzie uwzględniał jedynie umiejętności i wiedzę w zakresie podstawowym.

Nowością jest **opis oczekiwanych wyników** procesu kształcenia na poziomie podstawowym. NPP bardzo szczegółowo opisuje umiejętności, jakie musi opanować absolwent szkoły podstawowej. Są one sformułowane **w języku wymagań**, zgodnie z duchem *ESOKJ*. Nie są to więc ogólnie zarysowane zagadnienia do zrealizowania w trakcie zajęć, jak to zostało ujęte w poprzedniej podstawie programowej, ale dokładnie określone za pomocą **czasowników operacyjnych** (*opisuje, przedstawia, rozpoznaje* itp.) umiejętności, jakie musi opanować uczeń w toku edukacji w szkole podstawowej.

NPP koncentruje się na doskonaleniu **umiejętności komunikacyjnych**, a nie tylko na poprawności językowej. Przypomina nam, że podstawową funkcją języka jest **kommunikacja**. Podkreśla, jak ważne jest rozwijanie umiejętności komunikacyjnych od najwcześniejszych etapów edukacji szkolnej w odniesieniu do podstawowych, codziennych sytuacji, z udziałem rówieśników i osób z najbliższego otoczenia ucznia.

Podstawowym celem kształcenia jest skuteczne porozumiewanie się w języku obcym, w mowie i w piśmie. Priorytetem jest zatem umiejętność osiągania przez ucznia różnych celów komunikacyjnych, a poprawność językowa, choć odgrywa istotną rolę, nie jest nadrzędnym celem dydaktycznym.

(NPP 2009:32).

OJCIEC WIRGILIUSZ UCZYŁ DZIECI... PIĘCIORO: CELE NAUCZANIA NA DRUGIM ETAPIE EDUKACJI JĘZYKOWEJ

Europejski System Opisu Kształcenia Językowego określa zakres kompetencji językowej na poziomie A1 w następujący sposób:

Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie i potrafi stosować potoczne wyrażenia i bardzo proste wypowiedzi dotyczące konkretnych potrzeb życia codziennego. Potrafi formułować pytania z zakresu życia prywatnego, dotyczące np. miejsca, w którym mieszka, ludzi, których zna, i rzeczy, które posiada, oraz odpowiadać na tego typu pytania. Potrafi przedstawiać siebie i innych. Potrafi prowadzić prostą rozmowę pod warunkiem, że rozmówca mówi wolno, zrozumiale i jest gotowy do pomocy.

W odniesieniu do poszczególnych umiejętności językowych poziom A1 oznacza następujący zakres kompetencji:

Recepcja	
Rozumienie ze słuchu	Czytanie
Rozpoznaje znane wyrazy i podstawowe frazy odnoszące się do samego siebie, swojej rodziny i bezpośredniego otoczenia, kiedy rozmówca mówi wolno i wyraźnie.	Rozumie znane wyrazy i bardzo proste zdania, na przykład w ogłoszeniach, na plakatach i w katalogach.
Interakcja	
Mówienie	Pisanie
Potrafi brać udział w prostej interakcji, pod warunkiem że rozmówca jest gotów powtarzać i reformułować wypowiedzi w wolniejszym tempie oraz jest gotów pomóc w formułowaniu wypowiedzi. Potrafi zadawać pytania i odpowiadać na proste pytania dotyczące potrzeb w zakresie bardzo dobrze znanych tematów.	Potrafi napisać krótką pocztówkę, na przykład z pozdrowieniami z wakacji. Potrafi wypełnić formularz osobowy, na przykład wpisując imię, narodowość i adres na karcie meldunkowej hotelu.
Produkcja	
Mówienie	Pisanie
Potrafi opowiedzieć, gdzie mieszka, i opisać ludzi, których zna, używając prostych fraz i zdań.	Potrafi pisać frazy i zdania bez łączenia ich w spójny tekst.

Warto pamiętać, że system *ESOKJ* został skonstruowany z myślą o dorosłych. Poziom, do jakiego spodziewamy się przygotować naszych nowych uczniów, jedynie nawiązuje do elementów opisu poziomu A1 w tej skali. Od naszego nowego ucznia na koniec drugiego etapu edukacyjnego możemy oczekiwać na przykład, że rozumie i tworzy podstawowe treści dotyczące własnej osoby, rodziny, domu, szkoły itp. (np. *I like dancing, I live in a big house*), pod warunkiem że są one dostosowane do poziomu rozwojowego i zainteresowań dziecka w tym wieku.

Zgodnie z założeniami *ESOKJ*, Nowa Podstawa Programowa wyodrębnia cztery obszary kompetencji komunikacyjnej. Są wśród nich dwa dobrze znane: **recepcja** tekstu (czyli tradycyjne rozumienie ze słuchu i czytanie) oraz **produkcja** językowa (obejmuje umiejętność mówienia i pisania) i dwie **zupełnie nowe umiejętności: interakcji** (reagowanie językowe) i **mediacji** (przetwarzanie tekstu). Szczegółowo zostały one omówione w kolejnych rozdziałach naszego przewodnika. Aby komunikacja była możliwa, potrzebna jest oczywiście **znajomość odpowiednich środków leksykalnych i gramatycznych**, za pomocą których uczeń może tworzyć i interpretować wypowiedzi. NPP wyróżnia zatem **pięć** kluczowych obszarów umiejętności:

Opracowano na podstawie NPP (2009:65)

Przyjrzyjmy się teraz bliżej wymaganiom, jakie musi spełnić nasz nowy uczeń w każdym z tych obszarów umiejętności.

WIEDZA: ZNAJOMOŚĆ ŚRODKÓW JĘZYKOWYCH

WYSPA... SŁÓWEK: ZAKRES ŚRODKÓW JĘZYKOWYCH

Wiedza, czyli znajomość środków językowych, obejmuje słownictwo dotyczące dokładnie określonych sfer życia. Na II etapie nauczania uczeń powinien opanować podstawowe słownictwo w zakresie **dwunastu** bloków. Lista tematów leksykalnych jest nowością na drugim etapie edukacyjnym w stosunku do poprzedniej podstawy programowej. Będzie ona pomocna w organizacji zajęć, a także będzie stanowiła użyteczny punkt odniesienia w perspektywie sprawdzianu końcowego (por. NPP, str. 13). Spójrzmy więc, jakie środki językowe musi opanować uczeń.

Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych: leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych, umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących **tematów**:

- 1) człowiek (dane personalne, wygląd zewnętrzny, uczucia i emocje, zainteresowania)
- 2) dom (miejsce zamieszkania, opis domu, jego pomieszczeń i wyposażenia)
- 3) szkoła (przedmioty nauczania, przybory szkolne)
- 4) praca (popularne zawody)
- 5) życie rodzinne i towarzyskie (członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego)
- 6) żywienie (artykuły spożywcze, posiłki)
- 7) zakupy i usługi (rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie)
- 8) podróżowanie i turystyka (środki transportu, kierunki świata)
- 9) kultura (święta, obrzędy)
- 10) sport (popularne dyscypliny sportu, sprzęt sportowy)
- 11) zdrowie (samopoczucie, higiena codzienna)
- 12) świat przyrody (pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz).

Warto pamiętać, że ilość materiału rozkłada się na trzy lata nauki **nieproporcjonalnie**. Liczba godzin dydaktycznych przewidziana na realizację tego materiału to 60, 90 i 90 godzin, bez wskazania, w którym roku nauki ma ich być więcej. Z punktu widzenia nauczyciela problem tkwi w doborze właściwych materiałów, które można by elastycznie dopasować do różnej liczby zajęć.

Evolution

Jak to osiągnąć w klasie?

- Wybieramy materiały dydaktyczne pozwalające na elastyczne dostosowanie ilości materiału do siatki godzin w danym roku szkolnym. Podręczniki oferujące sekcje dodatkowe są idealnym rozwiązaniem zarówno w przypadku konieczności dopasowania się do liczby godzin, jak i wtedy, kiedy pracujemy z uczniami na nierównym poziomie zaawansowania.

EXTRA CLIL Maths

1 Posłuchaj nagrania i przeczytaj tekst. Następnie wpisz brakujące liczby.

Look! This is a calculator. We use calculators in maths. This is the screen. You see numbers on the screen. Look at number 4 and number 8.

Jak to policzyć bez kalkulatora?

EXTRA

1 Posłuchaj nagrania i zakreśl właściwe słowa.

1	2
Thomas Frisbee / watch / skateboard	Sue key ring / computer / mobile phone
3	4
Gloria watch / skateboard / key ring	Henry computer / mobile phone / Frisbee

Evolution 1 Książka ucznia, s. 21, 25

- Zachęcamy uczniów do systematyzowania słownictwa i porządkowania go w grupach tematycznych.
- Wprowadzamy elementy gramatyki stopniowo i w przystępny sposób, oswajając uczniów z formą języka. Pamiętajmy, że na poprzednim etapie edukacyjnym uczniowie nie zwracali uwagi na formę. Starajmy się tak przedstawić im zasady gramatyki, aby były dla nich atrakcyjne i nie zniechęcały do nauki. Stwórzmy warunki, w których forma języka będzie ewoluowała w naturalny sposób, stopniowo zwiększając swój stopień zaawansowania.

Evo's grammar

I'm ten. = I am ten.
You're nine. = You are nine.
He's seven. = He is seven.
She's eight. = She is eight.
It's nine. = It is nine.

Evo's grammar

How old is he?
How old is she?
He is ten.
She is ten.
Is he ten?
Is she ten?
Yes, he is.
No, he isn't.
Yes, she is.
No, she isn't.
No, he is not.
No, she is not.

Evolution 1 Książka ucznia, s. 7, 17

- Planujemy zajęcia tak, aby uczniowie mieli wystarczająco dużo okazji do ćwiczenia słownictwa i struktur gramatycznych w zadaniach zarówno kontrolowanych, jak i komunikacyjnych.
- Zachęcamy uczniów do zapamiętywania całych fraz, a nie tylko pojedynczych wyrazów, tak aby mieli gotowe narzędzia do komunikacji.

English to go

6 **Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.**

wrong very That's done something

1 _____ correct.
2 That's _____.
3 Find _____ big.
4 Well _____, Darren.
5 It's _____ beautiful.

English to go!

Brilliant!	Genialnie!
Great!	Świetnie!
Thanks, Carla.	Dzięki, Carlo.
Thank you, Carla.	Dziękuję Ci Carlo.
Thank you very much, Carla.	Bardzo Ci dziękuję, Carlo.
You're welcome.	Nie ma za co.
No problem.	Nie ma problemu.
Don't mention it.	Nie ma o czym mówić.

Evolution 1 Książka ucznia, s. 38, 53

RECEPCJA

JOHNY MUZYKANT... I BIBLIOTEKARZ: ROZUMIENIE ZE SŁUCHU I CZYTANIE

Recepcja, czyli takie umiejętności, jak rozumienie ze słuchu i rozumienie tekstu pisanego, to najważniejsze sprawności językowe przydatne zarówno w rzeczywistej komunikacji, jak i na planowanym sprawdzianie końcowym. W odróżnieniu od poprzedniej podstawy programowej NPP dokładnie definiuje wszystkie umiejętności szczegółowe składające się na kompetencję językową w tym zakresie.

Recepcja	
Słuchanie	Czytanie
<p>Uczeń rozumie wypowiedzi ze słuchu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) reaguje na polecenia 2) rozumie znaczenie zwrotów używanych na codzień, adresowanych do ucznia 3) rozumie ogólny sens prostego tekstu 4) wyszukuje proste informacje szczegółowe w tekście słuchanym 5) rozumie intencje rozmówców (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie) 6) rozpoznaje rodzaje sytuacji komunikacyjnych (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu, w szkole). 	<p>Uczeń rozumie krótkie, proste, kilkudzaniowe wypowiedzi pisemne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rozumie ogólny sens tekstu 2) wyszukuje proste informacje szczegółowe w tekście 3) rozpoznaje różne rodzaje tekstów, np. list prywatny, e-mail, SMS, opowiadanie, zaproszenie, kartka pocztowa.

Jak wynika z powyższego opisu, zakres wymaganych umiejętności nie jest zbyt szeroki, natomiast ich dokładne zdefiniowanie pomoże nam w określeniu momentu, w którym zostaną opanowane przez uczniów, oraz w organizacji pracy na zajęciach. W zakresie umiejętności receptywnych uczniów, jak wynika z powyższej tabeli, musi nie tylko zrozumieć i umieć poprawnie zareagować na komunikat, ale także odczytać jego intencję, kontekst (w przypadku słuchania) lub rodzaj komunikatu (w przypadku czytania).

Jak to osiągnąć w klasie?

Evolution

- Zwracamy uwagę na potrzebę zrozumienia ogólnego sensu komunikatu. Uczniowie często skupiają uwagę na pojedynczych wyrazach w tekście i jeśli nie są im one znane, nie potrafią określić ogólnego znaczenia wypowiedzi, ignorując elementy niezrozumiałe lub zgadując ich znaczenie.
- Uczmy skanowania tekstu w poszukiwaniu konkretnych informacji. Często są to daty, nazwiska, wielkości liczbowe czy nazwy miejsc graficznie wyróżniające się z tekstu już na pierwszy rzut oka (przykład zadania poniżej).

2 Przeczytaj e-mail Jackie. Następnie uzupełnij tabelę.

To: _____
Subject: _____

Hi Marlene,
Thanks for your email. You ask about my brother and sister. Let me tell you about them.
My brother's name is Alex. He's 12. He's tall and he's got short brown hair and brown eyes. He's sporty but he's shy. His favourite clothes are his jeans, grey T-shirt and his white trainers.
My sister's name is Susanna. She's 14. She's short and she's got long brown hair and green eyes. She's friendly and clever. Her favourite clothes are her grey trousers, her pink sweater and her black shoes.
Tell me about your family!
Bye for now.
Jackie

	Her brother	Her sister
Name	Alex	_____
How old	12	_____
Tall or short	tall	_____
Hair	_____	_____
Eyes	_____	_____
Character	_____	_____
Favourite clothes	_____	_____

Evolution 1 Książka ucznia, s. 73

- Zamiast kierować uwagę dzieci na formę językową, analizujemy wspólnie tekst przede wszystkim pod względem zawartych w nim treści. Czytając e-mail od Jackie, nie skupiamy się na przykładach użycia różnych zaimków, ale pytamy uczniów, czy mają coś wspólnego z autorką listu i czy chcieliby z nią korespondować.

PRODUKCJA

KUBUŚ... PISATEK (I GADATEK): UMIEJĘTNOŚĆ TWORZENIA TEKSTU

Nasz nowy uczeń jest trochę jak Kubuś Puchatek, któremu „długie słowa sprawiają wielką trudność” i który słusznie zauważa, że „trudno nie mieć szacunku dla kogoś, kto potrafi napisać PONIEDZIAŁEK”. Aby uczeń mógł aktywnie uczestniczyć w komunikacji językowej, nie wystarczą mu umiejętności receptywne słuchania i czytania. Zrozumienie komunikatu jest warunkiem jego tworzenia, czyli opanowania umiejętności „produkcji językowej”. Zgodnie z logiką ESOKJ, tę sprawność opisuje się w odniesieniu zarówno do pierwszych tekstów pisanych, jak i pierwszych wypowiedzi ustnych w języku obcym. Poniższa tabela obrazuje minimalne wymagania w tym zakresie.

Produkcja	
Mówienie	Pisanie
Uczeń tworzy kilkudzaniowe wypowiedzi ustne według wzoru: 1) opisuje ludzi, przedmioty i miejsca 2) opowiada o czynnościach życia codziennego 3) przedstawia swoje upodobania i uczucia.	Uczeń tworzy kilkudzaniowe wypowiedzi pisemne według wzoru: 1) opisuje ludzi, przedmioty i miejsca 2) opisuje czynności dnia codziennego 3) przedstawia swoje upodobania i uczucia.

Wymagane sprawności językowe obejmują więc nie tylko umiejętność odniesienia się do obiektów świata zewnętrznego, ale też odwołania się do wybranych pojęć abstrakcyjnych. Zakładamy na przykład, że nasi uczniowie będą potrafili zarówno opisać swój pokój, jak i opowiedzieć o tym, jak lubią spędzać w nim swój wolny czas.

Jak to osiągnąć w klasie?

Evolution

- Przyzwyczajmy uczniów do dokładnego opisywania osób i przedmiotów. Ta umiejętność przyda im się w sytuacjach komunikacyjnych (przykład - zdanie 4 poniżej).
- Zachęcajmy uczniów do tworzenia projektów z elementami wizualnymi i ich opisywania w formie ustnej i pisemnej (przykład - zadanie 5 poniżej).
- Wprowadźmy zwyczaj opisywania wydarzeń dnia. Każde zajęcie mogą się rozpoczynać takim podsumowaniem w parach tego, co danego lub poprzedniego dnia spotkało naszych uczniów. Pamiętajmy, żeby na koniec spytać uczniów o to, co przydarzyło się koleżce lub koleżance, którzy opowiadali o swoich doświadczeniach. Zmotywuje to ich do aktywnego słuchania i zapamiętywania faktów.
- Zachęcajmy uczniów do opowiadania o tym, co lubią i co czują. W rzeczywistych sytuacjach komunikacyjnych znacznie częściej wyrażamy swoje opinie na różne tematy, niż opisujemy przedmioty, osoby czy wydarzenia. Możemy wprowadzić zwyczaj opowiadania na początku lekcji o swoich odczuciach wywołanych wydarzeniami, które zaszły w ciągu dnia. W ramach każdego tematu leksykalnego możemy też zachęcać uczniów do spontanicznego wyrażania opinii na temat ludzi, miejsc, form spędzania wolnego czasu, jedzenia, które się lubi lub nie itp. (przykład – zadanie 3 poniżej).

3 Jesteś na wakacjach u swojego kolegi /swojej koleżanki. Napisz pocztówkę do swojej rodziny, w której opisziesz dwie osoby z jego/jej rodziny.

Hi Mum and Dad.

4 Wyraź swoje zdanie na temat sportów, które uprawiasz.

I like ... It's ...

I don't like ...
I think it's ...

5 Zrób plakat prezentujący dyscypliny sportowe uprawiane w Twoim kraju.

Evolution 1 Książka ucznia, s. 111, 113

INTERAKCJA

KŁAMCZUCHA: JAK OSIĄGAĆ CELE KOMUNIKACYJNE

Umiejętność interakcji językowej, czyli użycia języka angielskiego w **nieformalnych celach komunikacyjnych**, jest nowością w stosunku do poprzedniej podstawy programowej. Stanowi istotne uzupełnienie umiejętności tworzenia własnego tekstu w języku obcym (czyli „produkcji językowej”), ponadto uzmysławia, jak ważny jest bezpośredni kontakt z innym użytkownikiem tego języka. Jest szalenie ważne, by uczeń opanował sprawność **efektywnego porozumiewania** się z innymi przy użyciu ograniczonych środków językowych, jakimi przecież dysponuje.

Warto tu zdać sobie sprawę, że dzięki rozwojowi nowych technologii komunikacyjnych umiejętność interakcji dotyczy w coraz większym stopniu także form pisanych, takich jak wiadomości SMS, komunikacja na internetowych forach dyskusyjnych, portalach społecznościowych i innych form aktywności, w których nasi uczniowie chętnie biorą udział.

Nowa Podstawa Programowa określa najbardziej przydatne na tym etapie umiejętności językowe w zakresie interakcji (tabela poniżej). Przedstawianie się, dziękowanie czy prośba o udzielenie informacji są elementami codziennych sytuacji komunikacyjnych.

Interakcja	
Ustna	Pisemna
<p>Uczeń reaguje w formie ustnej wypowiedzi w prostych sytuacjach dnia codziennego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawia siebie i członków swojej rodziny 2) podaje swój wiek i miejsce zamieszkania 3) podaje swoje upodobania 4) mówi, co posiada i co potrafi robić 5) prosi o udzielenie informacji 6) wyraża swoje emocje 7) wyraża prośby i podziękowania. 	<p>Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego w prostych sytuacjach życia codziennego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) udziela podstawowych informacji na swój temat 2) wyraża podziękowania.

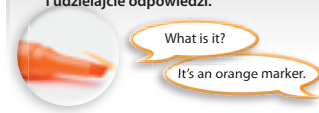
Jak to osiągnąć w klasie?

- Organizujemy zadania wymagające interakcji w parach.

Evolution

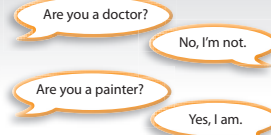
Have a talk!

4 Poszukajcie w plecaku różnych przedmiotów. Następnie w parach pokazujcie je sobie, zadawajcie pytania i udzielajcie odpowiedzi.

Have a talk!

4 Wymyślcie sobie zawody i odegrajcie dialog w parach.

Evolution 1 Książka ucznia, s. 33, 9

- Zachęcajmy uczniów do wyrażania emocji, także w języku obcym. Możemy na przykład stworzyć „bank sytuacji emocjonalnych” – zbiór zapisanych na karteczkach wydarzeń czy informacji, które budzą konkretne uczucia, np. *You are going on holiday to Canada!*, i w czasie lekcji wyciągać je z pudełka w celu wywołania pożądanej reakcji – np. *Great!* Można również przygotować „bank emocjonalnych zdjęć” pokazujących ludzi w różnych sytuacjach oraz zachęcać uczniów do nazywania uczuć i emocji, jakich doświadczają podczas oglądania obrazków.
- Zaproponujmy uczniom, aby znaleźli w Internecie osobę z zagranicy, z którą będą mogli wymieniać się e-mailami. W Internecie możemy znaleźć wiele bezpiecznych stron z ogłoszeniami nastolatków z całego świata, którzy szukają kogoś, z kim mogliby korespondować, np. www.studentsoftheworld.info.

MEDIACJA

PLASTUSIOWY PAMIĘTNIK: CZYLI JAK PISAĆ O TYM, O CZYM SIĘ ROZMAWIA

Mediacja, czyli ustne i pisemne przetwarzanie tekstu, to drugi (obok interakcji) **nowy obszar umiejętności** opisany w NPP. Bardzo ważną umiejętnością jest przekazywanie w formie ustnej informacji wcześniej usłyszonej lub przeczytanej. Bardzo często rozmawiamy o czymś, co ktoś nam wcześniej powiedział czy napisał. Również zmiana formy przekazu z ustnej na pisemną jest częścią mediacji. Nasz nowy uczeń musi nauczyć się sporządzać notatki i pisać streszczenia. Takie umiejętności przydadzą mu się nie tylko na angielskim, ale także na lekcjach z innych przedmiotów wymagających syntezy informacji. Umiejętności w tym zakresie wymagane na drugim etapie edukacyjnym przedstawia poniższa ramka.

Uczeń przetwarza tekst:

- 1) przekazuje ustnie informacje zaczerpnięte z tekstu słuchanego lub czytanego
- 2) zapisuje informacje zaczerpnięte z tekstu słuchanego lub czytanego.

Jak to osiągnąć w klasie?

- Zachęcamy uczniów do relacjonowania przeczytanych lub usłyszonych tekstów.

Evolution

2 **12.78** Wpisz brakujące zdania do komiksu. Następnie posłuchaj nagrania i sprawdź.

Yes, she does! Oh, Joe! You're a brilliant artist! No, I don't.

Do you like football? 1

Does she like football? No, she doesn't.

I don't like football. He doesn't like football.

Everybody likes his pictures! 2

Does she like your new picture? 3

Act out the story

Do you like football? No, I don't.

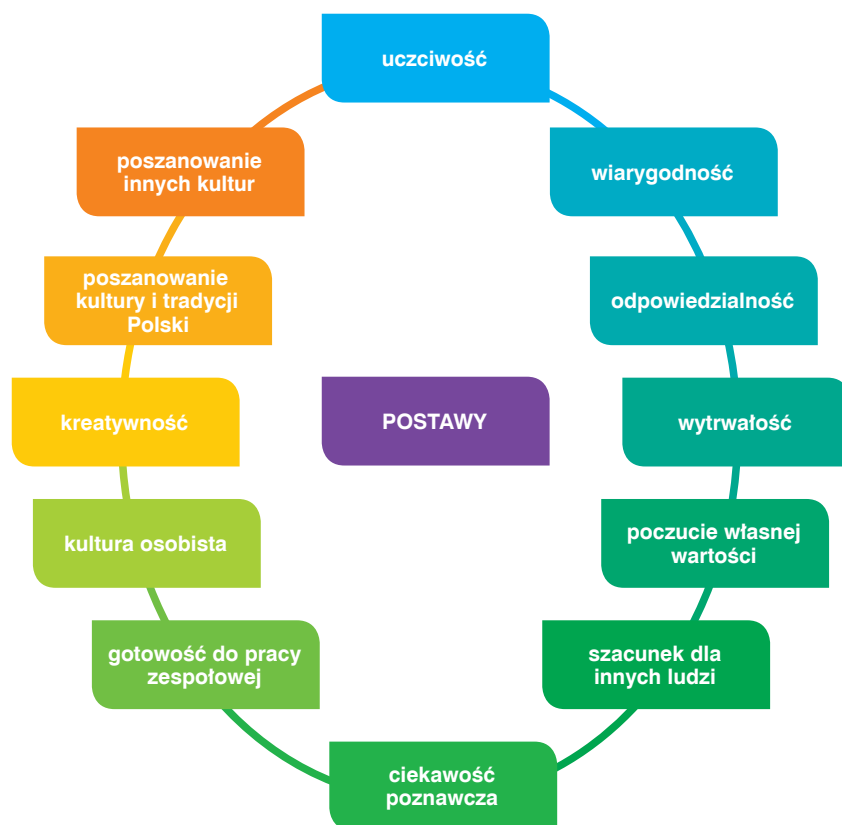
Evolution 1 Książka ucznia, s. 108

- Proponujemy ćwiczenia wymagające pisemnego odtwarzania słuchanego lub oglądanego komunikatu (np. streszczenie historyjki, opis sceny z filmu).
- Angażujemy uczniów do wspólnego rekonstruowania tekstów. Organizujemy zadania wymagające współpracy w parach lub grupach w celu ustnego odtworzenia kompletnego tekstu historyjki, której fragment każdy z uczniów przeczytał (lub obejrzał).

W 80 DNI DOKOŁA ŚWIATA... I LUDZI: CZYLI CELE PONADPRZEDMIOTOWE

Nasz nowy uczeń, uczestnicząc w zajęciach, nie tylko zdobywa podstawowe umiejętności językowe, ale też, a może przede wszystkim, buduje swój system wartości oraz wrażliwość na świat i innego człowieka. Każdy nauczyciel, bez względu na nauczany przedmiot, jest częściowo odpowiedzialny za tę sferę rozwoju ucznia.

Nowa Podstawa Programowa kładzie szczególny nacisk na wychowanie rozumiane jako **kształtowanie właściwych postaw** uczniów. Nauczyciel jest odpowiedzialny za ogólny rozwój ucznia obejmujący kształtowanie postaw, przekazywanie wiadomości oraz **rozwijanie umiejętności**. Aby nasz nowy uczeń mógł być lepiej przygotowany do dalszej edukacji, musi nauczyć się też **odpowiedzialności** za własny proces edukacyjny i **samooceny** własnych możliwości. Potrzebne mu będą również umiejętności w zakresie **stosowania nowych rozwiązań technologicznych** wspomagających zdobywanie wiedzy, otwartość i **tolerancja**, a także gotowość do uczestnictwa w kulturze. Wszystkie te umiejętności pozajęzykowe NPP określa jako **postawy**, które mają kształtować nauczyciele, także angliści. Nowa Podstawa Programowa dla szkoły podstawowej podkreśla konieczność kształtowania następujących postaw uczniów.

(MEN 2009:18)

Dla naszego nowego ucznia klasa jest środowiskiem, w którym na drodze interakcji z innymi odkrywa swoje możliwości i talenty nie tylko związane z przedmiotami kształcenia, ale także wynikające z własnej postawy wobec świata. Niektórzy odkryją w sobie pasję do astronomii, a inni odnajdą się, uczestnicząc w akcjach pomocy bezdomnym zwierzętom. Każde zajęcie odwołują się nie tylko do jego **wiedzy**, ale też **doświadczenia**, wrażliwości i indywidualnych cech charakteru. Na przykład prowadząc lekcję o żywieniu, nie uczymy jedynie nazw produktów spożywczych, ale staramy się wykształcić u swoich uczniów świadomość dobrych nawyków żywieniowych. Lekcja angielskiego może zainspirować do zainteresowania się innymi kulturami lub zachęcić dzieci do współpracy poza szkołą. Poprzez uczestnictwo w formalnej i nieformalnej edukacji szkolnej uczeń kształtuje w sobie konkretne postawy. Ważne jest więc, abyśmy promowali rozwój właściwych postaw poprzez odpowiednie podejście do realizacji zadań dydaktycznych i wychowawczych w klasie.

Niektóre z powyższych postaw (jak kreatywność czy wytrwałość) pojawią się u naszych uczniów samoistnie. Rozwój innych wartości warto wspierać przez angażowanie uczniów w odpowiednie formy aktywności. Poniżej przedstawiamy kilka z tych postaw, których rozwój możemy z powodzeniem wspierać na zajęciach języka angielskiego, a są to:

- ciekawość poznawcza
- tolerancja
- odpowiedzialność.

Oczywiście z punktu widzenia nauczyciela praktyka najważniejsze jest, jak można to osiągnąć na co dzień w trakcie zajęć z języka obcego. O tym poniżej.

PRZYGODY TOMKA SAWYERA: CZYLI CIEKAWOŚĆ POZNAWCZA

Zajęcia języka angielskiego mogą wykraczać znacznie poza uczenie się systemu językowego czy nawet zdobywanie sprawności posługiwania się nim w sytuacjach komunikacyjnych. Lekcja angielskiego to okazja do poznawania innych treści poprzez język obcy.

Jak to osiągnąć w klasie?

- Wprowadzamy treści, które poszerzają wiedzę ogólną uczniów w zakresie innych przedmiotów, wzbudzają ich zainteresowanie i motywację do nauki.

Evolution

EXTRA CLIL Plants

1 Spójrz na zdjęcia i powiedz, jakiego koloru są te rośliny.

1

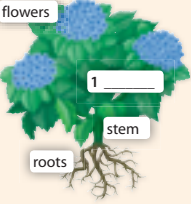
2

3

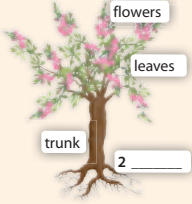
4

Ma łodygę z kolcami, liście i czerwony kwiat – co to za roślina?

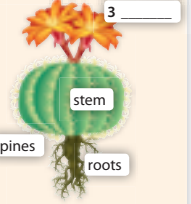
2 **2:33** Posłuchaj nagrania i przeczytaj opisy roślin. Następnie wpisz brakujące słowa.

1 _____

2 _____

3 _____

1 This is a garden plant. It has got a stem with leaves and flowers. It has got roots.

2 This is a tree. It hasn't got a stem. It's got a big trunk. It's got leaves, flowers and roots

3 This is a cactus. It hasn't got leaves. It's got a short stem and it's got roots. It's got a flower.

Evolution 1 Książka ucznia, s. 75

- Zachęcamy uczniów do pracy w parach i w grupach. Oprócz korzyści związanych z wydłużeniem czasu wypowiedzania się w języku angielskim i ćwiczeniem strategii komunikacyjnych uczeń zyska możliwość kształtowania takich umiejętności, jak praca w grupie i wymiana doświadczeń.
- Nie zapominajmy, że nasi uczniowie to wciąż jeszcze dzieci, które od czasu do czasu potrzebują elementu zabawy. Postarajmy się o zadania, które będą dla uczniów wyzwaniem, a jednocześnie będą pobudzać ich ciekawość poznawczą i wspierać rozwój ogólnych umiejętności kluczowych określonych w NPP (np. myślenie naukowe, myślenie matematyczne).

3 Złam szyfr, aby utworzyć słowa. Następnie ułóż z nich zdanie.

Key:

13 + 5 = a 2 x 7 = r

4 + 4 = u 11 + 6 = c

9 - 2 = m 2 + 4 = n

19 - 9 = d 10 - 8 = s

3 x 3 = i

18

9 2

7 8 2 9 17 9 18 6

2 18 6 10 14 18

4 PROJECT!

- Znajdź lub wymyśl ciekawą roślinę.
- Zrób jej zdjęcie lub narysuj ją.
- Podpisz części rośliny.
- Opisz swoją roślinę.

An interesting tree

This tree is next to my school.

It's got ...

Evolution 1 Książka ucznia, s. 7, 75

MENDEL GDAŃSKI: CZYLI POSTAWA TOLERANCJI

Tolerancja rodzi się z wiedzy i zrozumienia dla odmienności kultur. Lekcje języka angielskiego są doskonałym miejscem do przybliżenia uczniom tradycji i zwyczajów krajów anglojęzycznych.

Evolution

Jak to osiągnąć w klasie?

- Wybieramy materiały, które przybliżą uczniom zwyczaje nie tylko związane tradycyjnie ze świętami, ale również te, które charakteryzują codzienne życie ich rówieśników.
- Wprowadzamy treści, które poszerzają wiedzę ogólną uczniów nie tylko o elementy tematycznie związane z krajami obszaru anglojęzycznego, ale też takie, które mogą wzbudzić ich zainteresowanie i motywację do nauki.

1 **2.51** Połącz wyrazy o znaczeniu przeciwstawnym, posłuchaj nagrania i sprawdź. Następnie posłuchaj drugiej części nagrania i opisz muzykę, używając podanych słów.

1 loud 2 sad 3 fast
a happy b slow c quiet

Uwielbiam koncerty! A Ty?

2 **2.52** Posłuchaj nagrania i przeczytaj tekst o festiwalach muzycznych w Wielkiej Brytanii. Następnie dopasuj osoby do festiwalu.

British music festivals are famous! You can find a festival for every type of music. These are four of the hundreds of festivals in the United Kingdom each year.

Reading Festival This is the place for loud rock music. You can sing and dance with famous rock bands!

Green Man Festival This is a small, quiet festival in Wales. It's for traditional folk music.

Glastonbury Festival This festival is very, very big. About 60,000 people go to this festival each year. You can hear music of all types, from lots of different countries.

Latitude festival This is a friendly, happy festival. The music is fantastic, and you can do classes with famous painters and writers! Latitude is famous for the multicoloured sheep. Children love them!

I'm not a fan of loud rock music. I want music from different countries. **1**

We've got two young children. **2**

I want loud, fast music. **3**

I want a quiet festival with folk music. **4**

Evolution 1 Książka ucznia, s. 89

- Zachęcamy uczniów do odnajdywania nie tylko różnic między kulturami, ale też podobieństw. W końcu nastolatki z różnych stron świata aż tak bardzo się od siebie nie różnią.

1 **2.16** Zakreśl właściwe słowo. Następnie posłuchaj nagrania i sprawdź.

1 a shorts 3 a beanie
b tracksuit b tracksuit

2 a hoodie 4 a hoodie
b beanie b shorts

5 a tie b shorts

W większości szkół w Anglii dzieci noszą mundurki. A Ty?

2 **2.17** Przeczytaj wiadomości od Kevina, Zaca i Indry. Następnie podpisz obrazki wpisując K, jeśli jest to ubranie Kevina, Z, jeśli Zaca lub I jeśli ubranie należy do Indry.

Kevin's message: I'm Kevin. I'm from England. My school uniform is long grey trousers, a white shirt and a blue jacket. My shoes are black and my tie is blue. My school cap is blue. My school uniform is horrible!

Zac's message: I'm Zac. I'm from the United States. There isn't a school uniform at my school. My school clothes are a tracksuit or shorts and a hoodie, a T-shirt, trainers and a beanie. My school clothes are great!

Indra's message: My name's Indra and I'm from India. My school uniform is a green skirt or green trousers, with a grey shirt and brown shoes. We've got a green jacket too, and a green cap, but we haven't got a tie.

a b c d e f g h i j

Evolution 1 Książka ucznia, s. 63

KRÓL MACIUŚ PIERWSZY: CZYLI UCZEŃ SAMODZIELNY I ODPOWIEDZIALNY

Nikt tak dobrze nie wie, ile naprawdę dziecko wyniosło z lekcji, jak sam uczeń. Nowa Podstawa Programowa, promując samoocenę i przejęcie części odpowiedzialności za własny proces dydaktyczny przez ucznia, wspiera postawę samodzielności i uczciwości.

Jak to osiągnąć w klasie?

- Zachęcajmy uczniów, żeby sami również sprawdzali swoje postępy w nauce. Dajmy im narzędzia umożliwiające samokontrolę i samoocenę.

Evolution

Revision Units 4-6

- 1 Podpisz zwierzęta i przedmioty oznaczone numerami 1-11. Za każde poprawne rozwiązanie otrzymasz 0,5 punktu.

Extra

- 4 Skreśl niepasujące słowo. Po rozwiązaniu ćwiczenia pokoloruj puchar.

1 glass	hoodie	plastic	paper
2 tracksuit	uniform	shorts	flower
3 beanie	flower	leaf	roots
4 paper	stem	metal	plastics
5 beanie	tie	food waste	tracksuit

Punkty ___ / 60

0-20

21-30

31-41

42-51

52-60

EXTRA

___ / 4

SELF-ASSESSMENT

Count your points!

- 1 Dodaj wszystkie punkty Evo, które zebrałeś/zebrałaś w rozdziałach 1-9. Ile naklejek z ośmiornicą zdobywasz? Naklejki znajdziesz na ostatniej stronie książki.

Evolution 1 Zeszyt ćwiczeń, s. 54-55, 99

- Dajmy ambitnym uczniom możliwość szerszej realizacji materiału. Zachęcajmy ich do rozwiązywania dodatkowych zadań, jeśli skończą pracę na lekcji wcześniej, lub w ramach pracy domowej.
- Zaproponujmy uczniom dzielenie się swoimi pasjami z innymi. Zachęcajmy ich do realizowania własnych zainteresowań częściowo przez użycie języka angielskiego i prezentację wyników tych działań na forum klasy.

3 PROJECT!

- Wymyśl nową maszynę liczącą.
- Narysuj tę maszynę.
- Podpisz części maszyny (np.: To jest przycisk włączający).
- Napisz instrukcję obsługi (np.: Mówisz liczbę i przyciskasz...).
- Pokaż swoją maszynę koleżankom i kolegom z klasy.

Evolution 1 Książka ucznia, s. 25

QUO VADIS? CZYLI DO CZEGO ZMIERZAMY

Ta krótka prezentacja głównych założeń **Nowej Podstawy Programowej** ma na celu uświadomienie Państwu, jak zmieniło się spojrzenie na edukację w zakresie języka angielskiego na drugim etapie nauki w szkole podstawowej. W niniejszej pracy przedstawiliśmy wymagania, które zaczną obowiązywać od roku szkolnego **2012/2013** w klasie IV. Zadanie nauczyciela nie jest łatwe. Ma wyposażyć swoich uczniów w wiedzę i umiejętności, które pozwolą im na spełnienie wymagań w zakresie **treści, recepcji, produkcji, interakcji i mediacji**. Zadaniem nauczyciela jest jednak nie tylko kształcenie uczniów w zakresie języka obcego, ale również dążenie do osiągnięcia celów wychowawczych. Nowa Podstawa Programowa podkreśla konieczność rozwijania u uczniów umiejętności ponadprzedmiotowych, takich jak samoocena, samodzielność i odpowiedzialność za własny proces dydaktyczny, współdziałanie w grupie, właściwe korzystanie z różnorodnych źródeł informacji, stosowanie strategii komunikacyjnych, egzaminacyjnych i uczenia się.

Nauczanie języka angielskiego na drugim poziomie edukacyjnym to stopniowe wprowadzanie struktur i wzbogacanie słownictwa, tak aby ta wiedza ewoluowała w kierunku spójnego systemu, zastępującego zbiór luźnych, niepowiązanych ze sobą informacji. Przekazanie odpowiedzialności za naukę uczniom, zachęcanie ich do aktywnego poszukiwania informacji i rozbudzanie naturalnej ciekawości poznawczej umożliwi im stopniowy autonomiczny rozwój osobisty i wyposaży w narzędzia do dalszego poznawania świata poprzez treści dostępne w języku angielskim.

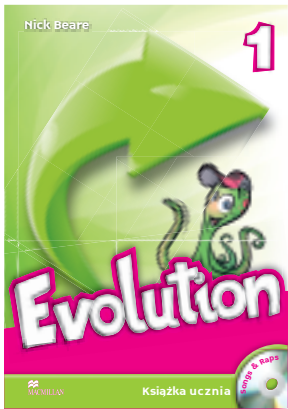
Jeśli dobrze wykorzystamy ten czas, na koniec drugiego etapu edukacyjnego będziemy mogli pochwalić się uczniami spełniającymi wszystkie wymogi NPP, wyposażonymi w umiejętności zarówno językowe, jak i pozajęzykowe, które sprawią, że nasi podopieczni staną się wartościowymi ludźmi gotowymi do podjęcia dalszej nauki z zapałem i radością odkrywania kolejnych tajemnic wiedzy.

Życzymy powodzenia!

Zespół wydawnictwa Macmillan

BIBLIOGRAFIA

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2008, nr 4, poz. 17).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. 2009, nr 54, poz. 442).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów i podręczników (Dz.U. 2009, nr 89, poz. 73).
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 września 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. 2008, nr 178, poz. 1097).
5. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, Council of Europe, 2001: http://www.coe.int/t/dg4/education/elp/ELP-REG/Source/Key_reference/CEFR_EN.pdf
6. Martyniuk W. (tłum.), *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, CODN, Warszawa 2004.
7. Pełną treść NPP dla wszystkich typów szkół wraz z komentarzem Magdaleny Szpotowicz, Anny Sikorzyńskiej, Małgorzaty Szulc-Kurpaskiej, Beaty Trzcińskiej, Joanny Gregorczyk i Barbary Czarneckiej-Cichej można znaleźć pod adresem: http://www.reformaprogramowa.men.gov.pl/images/Podstawa_programowa/men_tom_3.pdf

Wszystkie przykłady pochodzą z kursu: Beare N., *Evolution 1*, Macmillan 2012